

Right to Challenge	
Algemeen	
Beschrijving Instrument	<p>Een 'right to challenge'-bepaling geeft burgers, bedrijven, instellingen, collectieven of medeoverheden ruimte om op een eigen wijze de doelen van een wettelijke regeling te realiseren. Daarnaast kan een 'right to challenge'-bepaling worden ingezet om op verzoek regelgeving opzij te zetten indien met een maatschappelijk initiatief andere publieke belangen worden gediend die hoger moeten worden geacht dan het belang dat met die regelgeving wordt gediend.</p> <p>De wettelijke regeling krijgt daarmee het karakter van een optie naast de optie om een eigen invulling te kiezen. De wettelijke regeling krijgt zo een terugvalkarakter.</p> <p>Right to challenge (RTC) leidt ertoe dat een burger of bedrijf co-reguleerder wordt, samen met de overheid.</p> <p>Het RTC kan vorm krijgen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als invulling van een bestaande vrijstellings- of ontheffingsmogelijkheid; voor de conditionering is de wetgever of zijn beleidsmakers aan zet; • door een specifieke (vrijstellings- of ontheffings-) mogelijkheid op te nemen in wet- en regelgeving. <p>De gebruikers van RTC kunnen zijn individuele burgers of bedrijven, collectiviteiten van deze partijen, maatschappelijke organisaties, semipublieke instellingen, samenwerkingsverbanden van schakels in een keten, etc. Ook kunnen andere overheden gebruiker zijn, ingeval van een interbestuurlijk RTC.</p> <p>Beleidsmakers, regelgevers en toezichthouders kunnen RTC op zeer verschillende wijze inzetten, variërend van geconditioneerde sturing, ex ante dan wel ex post toetsing, tot normen- en waardenvrije sturing en overlating aan initiatiefnemers. Deze keuze hangt onder meer af van het onderwerp, bestuursniveau, zwaarte publiek belang, gewenste ruimte voor participatie, cultuur binnen het bestuursorgaan, politieke keuze voor normatieve of waardengerichte benadering.</p> <p>Om RTC een praktisch en toegankelijk alternatief te laten zijn is het advies aan beleidsmakers, etc., om deze optie zo simpel mogelijk te houden. Klik hier voor de Handreiking.</p>
Kwalificatie instrument	<p>Het RTC is een formeel instrument als het expliciet is opgenomen in een wet. Aan de toegelaten challenge kunnen voorschriften of beperkingen worden verbonden. Ook kan een bestuursorgaan ondersteuning bieden voor de totstandkoming van een challenge.</p> <p>Een challenge kan ook bij overeenkomst (convenant) tussen belanghebbende partijen en overheidsdiensten (beleidsorganen, toezichthouders) tot stand komen. Ook kunnen mengvormen bestaan van regelgeving en private</p>

	afspraken. Op RTC zijn de principes van toezicht op naleving van toepassing, voor zover daarbij overheidsregels worden gesteld.
Juridische definitie	Co-regulerende rechtsnormen
Kenmerken op een rij	
Typering probleem	RTC geeft ruimte aan burger en bedrijf om een eigen rol te vervullen bij het realiseren van door regelgeving genormeerd overheidsoptreden. Het RTC speelt in op een behoefte aan ruimte voor innovatie, aan het overwinnen van belemmeringen in regelgeving. Ook speelt RTC in op initiatieven om eigen verantwoordelijkheid te nemen door burger en bedrijf. Het kan helpen om de kloof tussen politiek en samenleving te dichten. Daarbij neemt het bestuur een positieve houding aan tegenover zulke initiatieven. De motivering voor RTC is divers. Motieven kunnen zijn: effectievere uitvoering, betere naleving, minder lasten, ruimte voor economische, technische of sociale innovatie, participatie.
Wie stelt de regels op? Met wie worden regels opgesteld?	Het RTC zelf is een wettelijke voorziening die wordt opgesteld door de centrale/decentrale (evt. gedelegeerde) wetgever. Het toestaan van de uitzondering (het gebruik van het RTC) en de voorwaarden die daaraan zijn verbonden, is een zaak van het desbetreffende bestuursorgaan. Het initiatief zelf (de 'challenge') dat in de plaats komt van de wettelijke regels en daarmee verbindend wordt voor degenen voor wie de uitzondering gaat gelden, wordt uiteraard opgesteld door de initiatiefnemer(s) zelf.
Dwingendheid (mate van beperking gedragsvrijheid)	RTC is een facultatieve voorziening. Het biedt partijen de mogelijkheden voor participatie (taaktransformatie) en substitutie (andere invulling van wettelijke eisen aan gedrag).
Hardheid (gerichtheid)	De nakoming van verplichtingen die RTC initiatiefnemers op zich nemen moet verifieerbaar en afdwingbaar zijn, ook als het privaatrechtelijke afspraken zijn.
Handhaafbaarheid (toezicht, controle en bestraffing)	De wettelijke regeling waarin een RTC is opgenomen voorziet in handhaving. De in die wettelijke regeling opgenomen sanctiemaatregelen kunnen worden genomen t.a.v. het naleven van de voorwaarden die aan het toestaan van de uitzondering worden verbonden (waaronder het zich houden aan het initiatief zelf). Als de uitzondering bestaat uit een privaatrechtelijke overeenkomst, moet die voorzien in handhavings- en sanctiemaatregelen. De handhaafbaarheid voor publieke toezichthouders kan ingewikkelder worden doordat RTC leidt tot een verscheidenheid in de uitvoering. Daartegenover leidt RTC tot meer draagvlak en internalisering van wettelijke doelen, wat de naleving bevordert.
Reikwijdte (gerichtheid)	Degene tot wie de RTC-bepaling zich richt (normadressaten); zie onder 'Beschrijving instrument'.
Wetgevend kader	<ul style="list-style-type: none"> Bestaande wet- en regelgeving die vrijstellings- en ontheffingsmogelijkheden kent, en/of open normen kent die ruimte bieden voor RTC toepassing door toezichthouders.

	<ul style="list-style-type: none"> • Voorgenomen wet- en regelgeving waarin RTC kan worden opgenomen
Evaluatie	
Wat is er bekend over (kosten-) effectiviteit?	RTC is een recent bestuurlijk instrument, er zijn nog geen studies bekend naar (kosten-) effectiviteit
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • RTC biedt ruimte voor maatwerk, dosering en differentiatie, terwijl ook helder is wat de (standaard-, ofwel <i>default</i>-)normen zijn. • RTC maakt toepassing van technische en sociale innovatie mogelijk • RTC geeft ruimte voor nieuwe producten, diensten, aflevermethoden, consumentenrelaties. • RTC geeft prikkels voor innovatie en (maatschappelijke) initiatieven • RTC geeft ruimte aan partijen die maatschappelijk verantwoord opereren • RTC zorgt voor draagvlak bij normadressaten.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • RTC kan leiden tot verschillende uitvoeringspraktijken, wat transparantie vermindert. • Kosten voor initiatiefnemers; onzekerheid over succeschansen. • Administratieve lasten voor bedrijven bij de toepassing van RTC • extra uitvoeringskosten voor de overheid • extra toezichtlasten voor de overheid • RTC kan risico's voor (zekerstelling van) publieke belangen inhouden.
Slaagfactoren	<ul style="list-style-type: none"> • Bereidheid bij burgers en bedrijven om initiatieven te nemen. • Positieve, ondernemende houding bij beleidsorganen, toezichthouders • Heldere condities, open houding en servicegericht bestuur: "RTC: ja, tenzij" • <u>Zie Handreiking</u> voor bestuur (beleidsmaker, wetgever, toezichthouder en initiatiefnemers).
Faalfactoren	<ul style="list-style-type: none"> • bestuur denkt weinig na over succesvoorwaarden • bestuur stelt eisen waardoor initiatieven niet van de grond komen. • Informatie asymmetrie tussen bestuur, professionele partijen en initiatiefnemers. • Veel transactiekosten voor initiatiefnemers in relatie tot de waarden die zijn te realiseren (efficiëntie, participatie) • Publieke belangen staan in de weg aan RTC • Risicomijdende houding van het bestuur.